

JOCULARIS LIBELLUS.

QVINT. VIII. 6.] ¹ Fundum Varro vocat, quem pos-
sim mittere funda,
Ni tamen exciderit, qua cava funda patet.

¹ *Fundum*] Varro *fundam* appellatum esse censuit a *funda*. Itaque Cicero joculariter, extenuando hyperbolicos, quasi fundus sit tam exiguus & parvus, ut more lapidis possit projici. *Pseudo-Turnebus*, in *Quinil.*

VIII. 6. Videtur aliter intelligere Franc. Vassor, lib. de Epigr. cap. 21. Hoc autem epigramma Vossius in Etymol. verbo *Fundus*, opinatur potius Laurei Tullii esse, quam Ciceronis.

FRAG-

FRAGMENTA

LIBRORUM INCERTORUM.

D. AVG. *epist.* 1.] ² Nullum unquam verbum, quod revocare vellet, emisit.

Lib. 11. contra Pelag.] ³ De plebeja face sellulariorum.

Lib. 1v. contra eundem.] ⁴ Eorum quippe opinioni convenienter ait quodam loco Tullius, se non putare idem esse arietis, & P. Africani bonum.

De civ. lib. v. cap. 2.] Hippocrates, nobilissimus medicus,

A a 2 scri-

¹ *Librorum incertorum*] Esse hæc quidem Ciceronis tam certum est, quam quod maxime.

Cæterum quo pertineant, & ad quem Ciceronis librum referantur, cum divinare nec valde promptum, nec nimis etiam tutum esset, omnia sub inscriptione eorum, quæ ad libros incertos pertineant, comprehendere libuit. Itaque nullum etiam in his certum ordinem tenere potuimus: illum duntaxat secuti sumus, qui est ex eorum auctorum nominibus, eorumque libris, qui hæc ad nostram usque ætatem, in tantis imperitorum mutationibus, conservarunt. *Patricius*. Quod statim assertit *Patricius*: *Esse hæc Ciceronis, tam certum est, quam quod maxime*; potest nimis affirmate dictum videri. Unde enim corrasam hanc habemus farraginem? E libris veterum, a quibus laudatur Cicero, aut, si volumus, citatur. At quis præstare auit, nihil accidisse illis, quale humanis fere conditio? putasse nunquam, se apud Ciceronem vidisse, quod apud alium viderant? nunquam memorie factum vitio, ut Tullianis vocibus alias supponerent? Libros quidem si habuissent prædentes, non Ciceronem universe, sed, iudicatio libro, appellassent. Cur autem non fecerint, quod sæpe fit, ut sensum tenere voluerint, non verba, ut quæ in eandem sententiam Cicero variis locis dixerat, in unum cogerent? quæ breviter contraxerat, copiosius dilatarent? Ipsi denique Fragmentorum sarcinatores multa, quæ certis ex orationibus ac libris petita esse constat, in hanc *Incertorum* classem conjecere, tantummodo quia laudatores librum non designant. Quæ

re nemo miretur, quod *Graeviana* brevior hæc sit collectio. *Olivetus*.

² *Nullum unquam verbum*] Hoc fragmentum auctius refertur ab aliis. Nos tamen pleraque non tam Ciceronis quam Augustini ad Ciceronem alludentis esse judicantes, quod Augustini esse credidimus, induximus; quod Ciceronis, reposuimus. Recte autem fecisse nos, is profecto iudicabit, qui epistolam ipsam Augustini legerit; ex qua hæc sunt sumpta. Mirum autem ni hæc dicantur de Cætone, & ad librum de laude M. Cætonis pertineant. *Patric.*

³ *De plebeja face sellulariorum*] Puto sellularios opifices esse a sella dictos, in qua sedentes quotidianum quæstum exercebant. Cicero, orat. in *Catil.* IV. *Nulli sunt, inquit, inventi, tam aut fortuna miseri, aut voluntate perdit, qui non ipsum solum solum, atque operis, & quæstus quotidiani locum... solum esse velint.* Sellulariorum nomine utitur etiam *Livius* lib. III. *Opificum quoque vulgus*, inquit, & *sellularii, minime nullius idoneum genus.* Idem.

⁴ *Eorum quippe opinioni*] Omnino, nisi admodum fallor, fragmentum hoc extare ad verbum, apud Ciceronem ipsum existimo, iis quidem in libris qui hodieque extant: sed locus non succurrit. Similem tantum huic adferre possum hoc tempore, illum qui est V. *Tulci*. sub finem. *Polyphemum Homerum*, inquit Cicero, cum immàncium feruntque *finisset, cum arcece etiam colloquantem fecit, ejusque laudantem fortunæ, &c. Idem.*

scriptum reliquit, quosdam fratres, cum simul ægrotare coepissent, & eorum morbus eodem tempore ingravesceret, eodem levaretur, geminos esse suspicatum.

Ibid. v. cap. 27.] ⁵ O miserum, cui peccare licebat.

Ibid. lib. xxii. cap. 22.] Philosophiam Dii paucis quibusdam veram dederunt.

Vita beata.] An vero, quod ait Tullius, multorum in terris prædiorum dominos divites appellamus, omnium virtutum possessores pauperes nominabimus?

IDEM.] Nullæ sunt occultiores insidiæ, quam quæ latent in simulatione officii, aut in aliquo necessitudinis nomine.

AUSON. *de Monosyll.*] Seps.

CARIS.] Plure venit.

COLUM. *lib. iii. cap. 8.*] ⁶ Romanum fuisse civem Nævium Pollionem, pede longiorem, quam quemquam longissimum.

DIOMED. *lib. ii.*] Qui fuit locus religiosissimus, is erit desertissimus, & custodia castrorum non honoris, sed oneris existimatur.

DONAT. *Vita Terent.*] Comœdia est imitatio vitæ, speculum consuetudinis, imago veritatis.

FESTVS.] Rustaretur.

IDEM.] ⁷ Testua.

FORTVN.] ⁸ Ferem.

HIER. *super obitu Pauline.*] Cæsar cum quosdam ornare voluit, non illos honestavit, sed ornamenta ipsa turpavit.

LACT. *lib. iii. cap. 6.*] Recte Tullius civiles viros, qui remp. gubernant, qui urbes aut novas constituant, aut civilitas æquitate tueantur, qui salutem & libertatem civium, vel

⁵ O miserum] Hæc etiam Cicero tribuit Fortunatianus lib. III. Rhetoric. ubi agit de vitandis in soluta oratione verbis. Qui in Augustinum scripserunt, de Cinna hæc accipere videntur, locumque ex lib. V. Tuscul. adducunt, huic persimilem, ubi Cinna peccare licuisse scribit. *Idem.*

⁶ Romanum] Vide Plinium VII. 16.

⁷ Testua] Testua, inquit Festus, loca auri designata. Cicero *aspera* ait esse & dis-

scilia. Vide etiam de hoc verbo Varro nem lib. VI. de Ling. Latina sub initium. *Idem.*

⁸ Ferem] Vulgaria, inquit Fortunatianus, verba, quibus utitur vulgus: ut M. Tullius, & *ferasum*, & *ferem* dicere non dubitavit. In meo Fortunatiano pro *ferem*, est *fecem*. Itaque legendum fortassis, *facem*. Quo verbo cum in ea pro Flacco utitur, tum alibi, atque adeo quoque in fragmento paulo superiorum. *Idem.*

vel bonis legibus, vel salubribus consiliis, vel iudiciis gravibus conservent, philosophiæ doctoribus præfert.

Lib. v. cap. ii.] ⁹ Etenim si nemo est, qui non mori malit, quam converti in aliquam figuram bestię, quamvis mentem hominis habiturus, quanto est miserius, in hominis figura animo esse efferato? Mihi quidem tanto videtur, quanto est præstabilior animus corpore.

Lib. vi. cap. 24.] Lex Dei præclara & divina semper, quæ recta & honesta jubet, vetat prava & turpia: cui parentem sanctissimæ ac certissimæ legi, iuste ac legitime necesse est vivere.

Lib. vii. cap. 8.] Quoniam utraque earum sententiarum doctissimos habuit auctores: nec, quid certi sit, divinari potest.

Lib. vii. cap. ii.] ¹⁰ Nihil esse, quod sit manibus humanis laboratum, quod non aliquando ad interitum redigatur, vel injuria hominum, vel ipsa confestrice omnium vetustate.

MARCEL. *lib. xv.*] ¹¹ Et quanquam optatissimum est, perpetuo fortunam quam florentissimam permanere: ita tamen æquabilitas vitæ non tantum habet sensum, quantum cum ex adversis & perditis rebus ad meliorem statum fortuna revocatur.

Lib. xix. in fine.] Cum parcere, vel lædere potuissim, ignoscendi quærebam causas, non puniendi occasiones, quod iudicis lenti & considerati est proprium.

Lib. xxvi. prope finem.] Infelices esse, qui omnia sibi licere existimarent.

Lib. xxxi.] Erythræo oppido superpositum montem ¹² Mimantia.

NON.

⁹ Etenim si nemo] Ni ita aperte Lactantius fateretur verba esse Cicerois, existimarem ipsos esse Lactantii, cum allusione quadam ad id, quod est lib. III. Officiorum. Quid interest, inquit ibi Cicero, utrum ex homine se convertat quis in bestiam, an in hominis figura immanitatem gerat belluæ? *Idem.*

¹⁰ Nihil esse] Cum hæc scribit Lactan-

tius, ad illud quasi respicere videtur, quod est in ea pro Marcello ad hunc modum: *Nihil est opere aut manu factum, quod aliquando non consiciat & consumat vetustas.* *Idem.*

¹¹ Et quanquam] Hæc videtur hausta, paucis quidem mutatis verbis, ex Oracione post Reditum ad Quirites, cap. 1.

¹² Mimantia] De monte Mimantia Plinius, V. 29. & Strabo lib. XIV.

NON. ¹³ Arcera.

PLIN. *Pref.*] In libris de republica, Platonis me comitem profiteor; in consolatione filiae, Crantorem sequor; item Panatium de officiis.

Lib. III. cap. 2.] ¹⁴ Fœminas omnes visu nocere, quæ duplices pupillas habent.

Lib. VII. cap. 21.] In nuce inclusam Iliada Homeri carmen in membrana scriptum.

Idem, ibid.] Fuisse qui prævideret cxxxv. M. passuum.

Lib. VII. cap. 43.] ¹⁵ P. Ventidium Mulionem castrensem suffarraneum fuisse.

Lib. xxix. cap. 4.] ¹⁶ Formicas solipugas.

Ibid.] Mustela catulos suos quotidie transfert, mutatque sedem.

Lib. xxx. cap. 3.] Animalia biuros vocari, qui vites in Campania erodant.

Lib. xxxi. cap. 2.] ¹⁷ Cicero in admirandis posuit, Reatinis tantum paludibus ungulas jumentorum indurari.

Lib. xxxi. cap. 4.] Quædam terræ imbribus ficiores fiunt, veluti in Narniensi agro, quod admirandis suis inferuit M. Cicero; siccitate lutum fieri prodens, imbre pulverem.

QVINT. *lib. VIII. cap. 6.*] Hoc miror enim, querorque quem-

¹³ Arcera] De hoc fragmento sic Nonius: Arcera plausurum est rusticum, rectum undique quasi arca. Hoc vocabulum, inquit ibidem, & apud Varroem & apud Tullium invenitur. Vide de hoc ipso fragmento Gellium lib. XX. cap. 1. Patricius.

¹⁴ Fœminas omnes] Eius sententiæ Ciceroem auctorem esse scribit Plinius lib. VII. cap. 2. Eam autem sententiam ita refert Gellius lib. IX. cap. 4. Oculis quoque, inquit, existens lasciviam ferri, in eisdem libris scriptum est, transiitque, esse homines in Illyris, qui interminis videndo, quæ dicitur irari videntur: eosque ipsos maris feminasque, quæ visu tam nocenti sunt, pupillas, in singulis oculis binas habere. Idem.

¹⁵ P. Ventidium Mulionem] De hoc Ventidio est illud Planci in epistolis ad Familiares Cicerois lib. X. Sic illar, inquit, percussas copias, & Ventidii Mulionis castro despicio. Idem.

¹⁶ Formicas solipugas] Vide Harpocrationis emendationes ad lib. Plinii VIII. num. 88.

¹⁷ Cicero in admirandis] Plinius, cum dicit, In admirandis, aut illud significat, quod aliter dici posset, inter miracula reputavit; aut Paradoxa, ut quidam putat, designat, in quibus tamen nullum eius fragmenti vestigium reperitur: aut librum alium denotat peculiarem, quem Admirandorum nomine inscripserit: quam opinionem illa etiam locutio proximi fragmenti confirmare quodammodo videtur, cum inquit Plinius, inferuisse Ciceroem Admirandis suis, de Narniensi agro imbribus ficiores. Aut vero denique, id quod ego magno opere verendum esse puto, Plinii liber utroque in loco corruptus est, qui pro Varone Ciceroem legit. Varonis enim profectio librum de admirandis inscriptum fuisse, ex Nonio, & Carisio lib. I. & aliis colligitur. Patricius.

quemquam hominem ita pessundare alterum verbis velie, ut etiam ¹⁸ navem perforet, in qua ipse naviget.

Lib. XI. cap. 1.] Non se id egisse, ut ita diceret, quomodo se quilibet posse consideret, sed quomodo nemo.

SENEC. *lib. I. Tranquil.*] ¹⁹ Gladiatoris invisos habemus, si omni modo vitam impetrare cupiant: favemus, si contemptum ejus præ se ferunt.

In epist.] Si mihi vitæ spatium duplicetur, vel his tantummodo poetis percurrentis, qui *λυξυροι* a Græcis vocantur, non esse suffecturum.

SERVIVS, *Georg. III.*] De accusatore lege quinta ²⁰ dicta.

Lib. v. Æneid.] Ad militiam euntibus dari solebant custodes, quibus primo anno regerentur.

Lib. vi. Æneid.] Est autem causa difficilis, laudare puerum: non enim res laudanda, sed spes est.

SOLIN. *cap. 2.*] ²¹ Romam conditam Olympiadis sextæ anno tertio.

¹⁸ Navem perforet] Navem perforare, est tanto studio velle alteri nocere, ut interim tibi etiam obis. Pseudo-Turneb. in Quintil. VIII. 6.

¹⁹ Gladiator] Reperio eandem sententiam, isdem prope verbis in Miloniana epistola esse a Ciceroe, ut non ad alium quam ad eum illius orationis locum referat se Seneca videri possit. Etenim si in gladiatoris pugnis, inquit, & infimi generis hominum conditione, atque fortuus, timidus, & supplices, & ut vivere liceat obsecrantes,

etiam adisse Solemus; fortes, & animosos, & se acriter ipsi morti offerentes servare cupimus, &c. Patricius.

²⁰ Dicta] Dicta, exponit designata, idem iste Servius, in Georg. III. 125. Idem.

²¹ Romam conditam] Ex Solino cap. 11. Cicero ait, Romam duodecimo olympiade plantam conditam; Pistori astitit; Nepari, & Latratio opinionem Eratosthenis, & Apollodori comprobantibus, olympiadis septime anno secundo; Pomponio Attico, & M. Tullio, olympiadis sexta anno tertio. Idem.

A D D E N D A .

Tomo III. pag. 597.

PHILARG.] ¹ Statuerunt gloria læna .

Tomo VI. pag. 594.

SHOL. *Juven.*] ² Conrepsit in scalas .

¹ Citatur a Philargyro ad versum 63. E-clogæ II. e Ciceronis libro secundo de Glo-ria . Est quidem illud leviter corruptum , sed tamen quod nullo negotio restitui possit hoc modo , *Statuerunt gloria Læna* . Loquitur au-tem de Læna meretricis Atrica , Aristogito-nis amica , quæ cum immani cruciatu ab Hippia Pistratii filio lacerata conjugationis focos non edidisset , ejus honori ænea Læ-na ab Atheniensibus statua est . *Jen. Rur-gerf. Var. Lect. V. 3.* Tanaquillus Faber e-mendabat , *Statuerunt æream Lænam* . Vide Plinium , lib. VII. cap. 23. & XXXIV. sect. 8. num. 12. *Olivetus* .

² *Conrepsit*] Juvenalis , VII. 117. 118. *Rumpit miser tentum secur , ut tibi lassæ Figantur virides , scalarum gloria , palma* . In hunc locum sic veteri Scholiastes a P. Pi-thæo editus : *Scalas , armariola advocatorum ; vel , ut quidam , cæsa & stationes* . Cicero in *Cornelianis* , *Conrepsit , inquit , in scalas* . *Armariola namque advocatorum apud veteres scalas habebant* ; hæc ille . Sed melius , opinor , *Ca-saubonus* in Suetonium , *Domit. 23.* ubi Ju-venalis versus hunc ipsum interpretans , *Scalæ* , inquit , *hic sunt aditus domus , janæ* . Fragmentum istud fuerat a Patricio , cæteris-que prætermisum . *Idem* .

APPEN-

A P P E N D I X
B I P A R T I T A .

PARS I. *Opera , quæ Ciceronis non sunt quidem , sed ejusdem ramenti aratis , & in Ciceroniana vulgo includuntur .*

Rhetoricorum ad Herennium libri IV.

Q. Cicero de Petitione Consulatus .

PARS II. *Quæ ad Ciceronis vitam & scripta pertinent :*

Tom. IV.

B b

G. J.

Rhetoricorum ad Herennium libros IV, Marco quidem Ciceroni tribuunt B. Hieronymus in Abbatum, Præfat. quæ ad Pammachium, & Præfatius lib. 6. 8. 9. & 10. E junioribus vero Leonardus Aretinus in vita Ciceronis, Trapezuntius primo Rhetoricorum, Laurentius Vallensis, Angelus Politianus, & Udalricus Zasius proœmio Comment. in hunc magistrum Herennianum: oprofereque idem descendunt Nicolaus Angelus, Marinus Bechicemus, Georgius Valla Placentinus. Sed hanc sententiam refutat Angelus Decembrius lib. I. de Politia literaria, part. 10, Corradus in Quaestura, & Franciscus Floridus lib. I. Subdidicorum, cap. 4. Sed quem eorum putent auctorem, non exponunt, Nonnulli, non levibus aduerti consensibus, Cornificio affignant, quem Rhetorica scripsisse Fabius docet lib. III, cap. 1, & alibi. Eam sententiam oppugnat M. Martius, Contra esse eorum auctorem Cornificium, persuasum fuit Petro Victorio, Paulo Manucio, Majoragio, Morsio, Sigonio, ac Riccobono; cuius hæc de re extat tractatus adversum M. Martium, Raphael quoque Regius, vel Cornificii esse putat, vel Virginii Rufi, vel Timolai: qui unus e trīginta Romanorum tyrannis fuit: at Virginii temporibus Neronis iuuentutem in eloquentiæ studio exercebat; ut auctor est Tacitus Annal. XV, eumque de arte Rhetorica scripsisse Fabius ait lib. III, cap. 1, ac meminit illius etiam Plinius epist. 1. lib. II, deque eodem Tranquillus egit libro de Claris Rhetoribus. Aliis quoque auctor videtur M. Gallio, quem inter Rhetoras reponit rhetor Seneca, ac meminit quoque ejus auctor Dialogi de causis corruptæ eloquentiæ: Gallioni quidem disertim tribuit Julius Scaliger Oratione pro Cicrone contra Erafmum, & lib. III. de re Poetica cap. 31. & 36. Denique Nascim-

banus in libro II. Cic. de Inventione vult, aut Ciceronis filium auctorem esse, aut Lauream ejus liberum; qui & ipse Cicero vocabatur, eosque libros scribere potuit, ut perferret oratoriam artem, cujus partem tantum tractarat Cicero in duobus, ut ait, de Inventione libris. In hoc dissentiu, nos iis accedimus, qui Cornificii esse arbitrantur: idque iis compulsi, quæ a Riccobono & aliis adducuntur. Sed quis iste Cornificius? nup L. Cornificius, qui Cæsaris Quæstor fuit bello civili, & pro Prætor missus in Illyricum, teste Cæsare lib. IV, quique Cæsare interempto partes Senatus secutus, atque a Senatu in Libya persequatus & cæsus fuit, ut est apud Appianum lib. IV, & Dionem lib. XLVIII? Extant ad eum epistolæ Ciceronis lib. XII. Atque hunc patrem esse quatuor ad Herennium librorum censet Glandorpus in Otomastico. Sed mihi magis fit verisimile, esse eorum auctorem L. Cornificium Lucii filium, qui Octaviani Cæsaris partes secutus M. Bruttium Cæsaris percussorem, Plutarcho teste, pro tribunali accusavit, ac bello Siculo Octaviano strenue operam navavit, favore denique Octaviani adhuc Triumviri consulatum est adeptus anno DCCCXIX. Quod si idcirco, quia Tullii nomen a tot retro seculis prævalerint, & tamen nobilitas illius Oratoris esse non possunt; aliquis eum Nascimbano suspicetur, esse nuntius e Ciceronis libertis: equidem non Lauream Tullii esse dixerim, cuius in Ciceronis villam versus habemus in Catalæis Virgilianis (nec enim; quod sciam, eum inter hujus artis doctores veterum repositi quisquam) sed Tullii Tironis; quem inter Rhetoras nomen habuisse, constat ex Plinii Veronensis lib. II. Ac fuit is quoque inter eos, de quibus egit Tranquillus libro de Claris Rhetoribus.

R H E T O R I C O R U M

A D

C. H E R E N N I U M

L I B E R I.

I. E T si negotiis familiaribus im-

pediti, vix satis otium studio suppeditare possumus, & idipsum, quod datur otii, libentius in philosophia consumere consuevimus; tamen tuos, C. Herenni, voluntas commovit, ut de ratione dicendi confererem; ne aut tua causa noluisse nos, aut fuisse laborem putares. Et eo studiosius hoc negotium suscepi- mus, quod te non sine causa velle cognoscere artem rhetoricam intelligebamus. Non enim parum habet in se fructus copia dicendi, & commo- ditas orationis, si recta intelligentia & definita moderatione animi guber- netur. Quas ob res illa, quæ Graeci scriptores inanis arrogantia causa sibi assumpserunt, reliquimus. Nam illi, ne parum multa scisse videren- tur, ea conquieserunt, quæ nihil at- tinebant, ut ars difficilior cognitu putaretur: nos autem ea, quæ vide- bantur ad rationem dicendi pertine- re, sumpsimus. Non enim spe qua- rum, aut gloria commoti venimus ad scribendum, quemadmodum ceteri; sed ut industria nostra tuæ morem ge- ramus voluntati. Nunc, ne nimium longa sumatur oratio, de re dicere incipimus; si te unum illud monue- rimus, artem sine assiduitate dicendi non multum juvare: ut intelligas

hanc rationem præceptionis ad exer- citationem accommodari oportere.

II. Oratoris officium est, de his rebus posse dicere, quæ res ad usum civilem moribus ac legibus constitu- tæ sunt, cum assensione auditorum, quoad ejus fieri poterit. Tria sunt genera causarum, quæ recipere debet orator: demonstrativum, deliberati- vum, judiciale. Demonstrativum est, quod tribuitur in alicujus certæ personæ laudem, vel vituperationem. Deliberativum est, quod in consul- tatione positum, habet in se suasio- nem & dissuasionem. Judiciale est, quod positum in controversia, habet accusationem, aut petitionem cum defensione. Nunc, quas res oratorem habere oporteat, docebimus: deinde quo modo has causas tractari conve- niat, ostendemus. Oportet igitur esse in oratore inventionem, disposi- tionem, elocutionem, memoriam, & pronuntiationem. Inventio est exco- gitatio rerum verarum aut verisimi- lium, quæ causam probabilem red- dant. Dispositio est ordo & distribu- tio rerum, quæ demonstrat, quid quibus in locis sit collocandum. E- locutio est idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accom- modatio. Memoria est firma animi rerum & verborum, & dispositionis

B b 2

per-